

Sosial ønskverdighet: Marlowe-Crowne Social Desirability Scale i norsk forkortet utgave

Lene Gravdal

Gro Mjeldheim Sandal

Institutt for samfunnpsykologi, Universitetet i Bergen

For bidrag til denne spalten, kontakt Ståle Pallesen (Staaale.Pallesen@psysp.uib.no) eller Gro Mjeldheim Sandal (Gro.Sandal@psysp.uib.no). For fritt tilgjengelige tester og skalaer, se www.nasjonalskalaregister.no

Siden 1930-årene har muligheten for å fabrikere et ønsket testresultat vært framhevet som en av de viktigste svakhetene ved bruk av personlighetstester. For å avdekke respondenter med en uttalt tendens til å svare på en sosialt fordelaktig måte, har det vært utviklet flere skalaer. Marlowe-Crowne Social Desirability Scale (MC) er en av de mest anvendte skalaene (Beretvas, Meyers & Leite, 2002). Sosial ønskverdighet innebærer en tendens til å svare i henhold til hva respondenten mener er sosialt akseptabel atferd, og til ikke å rapportere ufordelaktig informasjon om seg selv. Paulhus (1991) hevder at sosial ønskverdighet reflekterer både inntrykksmanipulering og selvbedrag, og at MC primært måler inntrykksmanipulering, som innebærer å fremstille seg selv i et godt lys med en hensikt. Inntrykksmanipulering kan sammenliknes med «løgn», og noen bruker dette begrepet om samme fenomen (se f.eks. Ones, Viswesvaran & Reiss, 1996).

Utvikling

Crowne og Marlowe (1960) ønsket å betone konvensjonell personlig og interpersonlig atferd i utformingen av sin skala, og 50 utsagn ble valgt ut. Utsagnene ble deretter presentert for erfarne dommere som vurderte hvilke som var klart sosialt ønskverdige og hvilke som ikke var det. Det var enighet om 33 av leddene, som beskriver ønskverdige, men uvanlige atferd (for eksempel «Jeg er en god lytter uansett hvem jeg snakker med»), og ikke ønskverdige, men vanlige atferd (for eksempel «Jeg har aldri sagt noe med den hensikt å såre»). Respondentene skal svare «enig» eller «uenig» på utsagnene.

Norsk tilpasning

Hvilken atferd som oppleves som sosialt ønskverdig kan i stor grad reflektere kulturelt betingete verdier (Sandal & Endresen, 2002). Direkte sammenlikning av skårer mellom kulturer kan derfor være vanskelig, noe som understreker betydningen av at testen er tilpasset kulturen den skal brukes i.

Rudmin (1999) har oversatt, tilpasset og forkortet originalutgaven av MC til norsk. MC ble oversatt (frem og tilbake) av to uavhengige team av tospråklige universitetsstudenter. De to oversettelsene ble sammenlignet, og det ble bestemt hvilken av dem som var den beste. Et viktig element ved den norske utgaven var at den skulle være kortere enn originalversjonen, fordi kortere tester antas å være mer effektive og mindre belastende for de som skal svare. Antall spørsmål ble redusert fra 33 til 10 ved å utelukke spørsmål som forsøkspersonene identifiserte som vage eller ikke besvarte, spørsmål som gav lite variasjon i responser og spørsmål som i stor grad korrelerte med alder. Fem av utsagnene er positivt formulert og fem er negativt formulert. Det ble lagt vekt på å ha likt antall positive og negative responsersom lader på sosial ønskverdighets-skåren. Dette ble gjort for å ha

muligheten til å kontrollere for respons-sett, det vil si tendensen til å svare «ja» i testen. Den norske kortversjonen er også basert på at man skal svare «enig» eller «uenig» på hvert av det ti utsagnene. Responsene på utsagnene legges sammen, og man får en verdi som varierer fra 0; som er ingen sosialt ønskverdige responser, til 10; som er maksimalt antall sosialt ønskverdige responser.

Normering

Rudmin (1999) viser til forskjeller i skårer på MC mellom utvalg i Norge og andre land. I en amerikansk studie (Schuessler, 1982), med en kortversjon på ti ledd, var gjennomsnitt antall skårer for sosial ønskverdighet 6,4 (SD = 2,45), mot Rudmins studie av norske studenter (n = 117) med en gjennomsnittskåre på 3,4 (SD = 1,98). Seks av de ti leddene var identiske i de to studiene. Gravdal og Widing (2003) fant i sin undersøkelse av norske studenter (n = 79) en gjennomsnittskåre på 4,3 (SD = 2,1). Resultatene er i tråd med komparative studier der andre mål på sosial ønskverdighet har vært brukt, og som viser at norske studenter i mindre grad enn amerikanske oppgir sosialt ønskverdige responser (f.eks. Sandal & Endresen, 2002).

Det er ikke blitt gjort faktoranalyser av den norske versjonen.

Reliabilitet

Den norske kortversjonen har vist en Cronbachs alfa på 0,65 sammenlignet med 0,78 for versjonen med 33 ledd (Rudmin, 1999). Studien til Gravdal og Widing (2003) rapporterte Cronbachs alfa på 0,61. Gjennomsnittlig inter-item korrelasjon er 0,16 i et norsk utvalg (Rudmin, 1999). Det foreligger ikke tall på test-retest reliabilitet fra et norsk materiale.

Validitet

Rudmin (1999) har funnet at skårer på den norske kortversjonen ikke påvirkes av respondentens kjønn ($r = -.01$), alder ($r = .09$), ulike testinstruksjoner ($r = .00$), eller eksperimentators kjønn ($r = .03$). Skårer på skalaen påvirkes ikke av om respondentene fikk anledning til å være anonyme eller ikke. Dessuten repliserte man tidligere funn som viser positiv sammenheng mellom skåren på MC og utdanning.

En vanlig måte å validere skalaer for sosial ønskverdighet på, har vært å demonstrere om personer som besvarer skjemaet i forbindelse med ansettelse skårer høyere enn de som befinner seg i en nøytral situasjon (Ones et al., 1996; Sandal & Endresen, 2002). Antakelsen har vært at jobbsøkere vil gi en mer positiv selvpresentasjon. En undersøkelse viste nettopp at personer i en reell seleksjonssituasjon hadde høyere gjennomsnittskåre sammenlignet med et studentutvalg (Gravdal & Widing, 2003).

Metastudier har vist at sosial ønskverdighet i mindre grad påvirker testers prediktive verdi enn man tidligere fryktet (Barrick & Mount, 1996). Senere tids undersøkelser viser imidlertid at sosialt ønskverdige respondering også kan avspeile stabile personlighetstrekk (f.eks. Ones et al., 1996). En norsk studie viste at personer som skårer høyere på MC har dårligere prestasjoner under stress enn personer med lave skårer (Gravdal & Widing, 2003). Dette er i tråd med resultater som viser at sosialt ønskverdighet i testbesvarelse kan indikere tåleevne for stress, og understøttes av studier som har vist sammenheng med fysiologisk aktivering (Brody, Veit & Rau, 1997), bruk av «selvhandikappende strategier» (Hewitt et al., 2003) og mindre emosjonell mestring (Gravdal &

Widing, 2003). Selvhandikappende strategier medfører at personen aktivt setter seg i en situasjon eller tilstand som vanskeliggjør mestring med den hensikt å kunne attribuere feil og manglende mestring til ytre fremfor indre forhold.

Anvendelsesområde

MC har i hovedsak vært anvendt i forskning som et mål på validiteten i ulike psykologiske instrumenter (Beretvas et al., 2002). I begrenset utstrekning har MC også vært anvendt for å identifisere ikke-valide testprofiler i seleksjon (Ones et al., 1996).

Tilgjengelighet

Det synes ikke å foreligge begrensninger med hensyn til bruk av skalaen. MCSDS er tilgjengelig på www.nasjonalskalaregister.no

Referanser

- Barrick, M. R., & Mount, M. K. (1996). Effects of impression management and self-deception on the predictive validity of personality constructs. *Journal of Applied Psychology*, 83, 261–272.
- Beretvas, N. S., Meyers, J. L., & Leite, W. L. (2002). A reliability generalization study of the Marlowe Crowne Social Desirability Scale. *Educational and Psychological Measurement*, 4, 570–589.
- Brody, S., Veit, R., & Rau, H. (1997). Lie scores are associated with less cardiovascular reactivity to baroreceptor stimulation and to mental arithmetic stress. *Personal Individual Differences*, 22, 677–681.
- Crowne, D. P., & Marlowe, D. (1960). A new scale of social desirability independent of psychopathology. *Journal of Consulting Psychology*, 24, 349–354.
- Gravdal, L., & Widing, H. (2003). *Det er en styrke å vise svakhet. Selvpromotering som begrep og prediktor i seleksjon til et risikoyrke*. Hovedoppgave, Universitetet i Bergen.
- Hewitt, P. L., Sherry, S. B., Habke, M., Parkin, M., Lam, R. W., McMurtry, B., Fairlie, P., Flett, G. L., Ediger, E., & Stein, M. B. (2003). The interpersonal expression of perfection: Perfectionistic self-presentation and psychological distress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 1303–1325.
- Ones, D., Viswesvaran, C., & Reiss, A. (1996). Role of the social desirability in personality testing for personnel selection: The red herring. *Journal of Applied Psychology*, 81, 660–679.
- Paulhus, D. L. (1991). Measurement and control of response bias. I J. P. Robinson, P. R. Shaver & L. S. Wrightsman (Eds.), *Measures of personality and social psychological attitudes*. San Diego, California: Academic Press.
- Rudmin, F. (1999). Norwegian short form of the Marlowe Crowne Social Desirability Scale. *Scandinavian Journal of Psychology*, 40, 229–233.
- Sandal, G. M., & Endresen, I. M. (2002). The sensitivity of the CPI Good Impression Scale for detecting «faking good» among Norwegian students and job applicants. *International Journal of Selection and Assessment*, 10, 304–311.
- Schuessler, K. F. (1982). *Measuring social life feelings*. San Fransisco: Jossey-Bass.